

Una versión euskérica de Cervantes

Entre los papeles del escritor P. F. Irigaray (Larreko) ha aparecido esta traducción del prólogo de «La Gitanilla» de Cervantes, que siendo cosa breve, muestra la prosa del finado estilista navarro en su primera época, que creemos merece darla a la estampa, por tratarse además de los proyectos literarios del gran prosista castellano.

Por estas breves líneas de Cervantes que describen sus rasgos físicos, percibimos también sus irónicas palabras (mal contenidas) contra «su amigo» de quien se queja acusándole de ponerle en entredicho, puesto que le amenaza con sacarle «dos docenas de testimonios» para acreditar su nombre y su ingenio, tratándole además de mentiroso.

A otros literatos también acusa de engaños, escamoteándole el nombre de autor y confesando Cervantes, sin ambages, haber sido el primero en escribir novelas «suyas propias», que en castellano las parió su pluma, sin acudir como todos los demás a «traducciones de lenguas extranjeras»; pidiendo en fin paciencia a Dios «para llevar a bien el mal que han de decir de mí mas de cuatro sotiles y almidonados».

Pobre impresión causan estas palabras...; el patio de los literatos siempre ha conocido engaños y maledicencias.

He aquí la versión vasca:

A. I. I.

IJITOTXUA

Lehen itza:

Al-balitz, naiago nuke (ene irakurle maite-maitea) lehen itza hau ez egin bearra «Don Quijote» delakoarekin gaizki gelditu bainintzen eta bigarren bat egiteko etzait gogo andirik gelditu.

Baño, nere izakera dela bide, egin ditudan adiskidetak baten gain emagun leen itza unen zergatia, haren gain utzirik ene iduria, gutun hunen leenengo orrialdean ezartzeko.

Iduria errax emanen lioke «Juan de Jauregui» pintore jaunak eta gisa huntan, nere gutizia beteko litzeke, eta bai naiko luketenek jakin ere, nor ta nolakoa den aimbeste amets, jende aitzinean ateratzera ausartzen dena.

Unelakoa da hemen dukezuen; arranoen begitartekoa, ile gaztain kolore, kopeta leun eta garbia, begi alaiak eta sudur makotua baño ez itsusia; bizar zuria, orañik ez du ogei urte urre gorri zela, sudur-peko sendoa, aho tipia, ortzak ez andiak, ezpai ditu sei baizik eta horiek han-emenka berexiak, ez direlaketz elkarrekin ados egoten.

Gorputza ez andi eta ez tipi, bitarteko; kolore argia, beltxarana baino xuriagoa, bizkarra konkortuxea eta oñak larriegiak.

Hauxe diot dela «LA GALATEA» eta D. QUIJOTE DE LA MANCHA-ren egilearen begitartea, baita «VIAJE DEL PARNASO»-koarena ere beste idazti batzuen, hor bai dabilta galduak bezala, haren izenik gabe, agian.

Miguel de Cervantes Saavedra du arek izen arronta, urte askoz gudulari izana eta bost urte terdiz mairuen gatibu egona, non ikasi baizuen naigabeak yasaiten.

«Lepanto» delako gudaldian, galdu zuen ezkerreko eskua eta uts ori, itsusia iduriturik ere ederra zaio, egin ziotelakoz sekulako parada oroigarrienean, zorionezko Carlos-V-ren semearen gudalpeko zagolarik.

Eta Aixteko ene adiskide txar orri gogoratzen ezpazaio zerbeit geiago nigatik esateko, neronek ekarriko nituzke ameka lekukotasun eta esango nioke ixilikan, gisa ortan ene izen ona eta nere buru argiaren berri emateko.

Astokeria litzeke goraltze horiek egiak direla sinestea, gizon baten laudorioak eta gaizki esanak, ez pai dute, edo ez paidakigu non daukaten beren arteko muga.

Nola nai den, aldi hura iraganik itxurik gabe gelditu bainaiz, neronek baliatu bearko dut; tetela izanik ere, egiak esateko gai naiz; keñuka esanak ere aditzen oi direlako.

Eta orgatik, irakurle maite, berriz ere diotzut; eskeintzen dizkizutan ipui auk ez daitezkeela aise irets, buru-buztanik gabe direlaketz, eta errayik eta ez antzekorik gabe.

Esan nai dut ipui horietan bilatzen dituzun itz-erdi edo amuruskeririk, garbiak eta zilegigoaren neurritz emanak daudela, iñori ez paidiote bear ez den gogoetarik sortuaziko.

«Ejemplares» eman diotet izena eta ongi beatuz, edozeñetarik atera daitezke ombide zuurrak eta baldin luzatzeagatik ezpalitz, erakutsiko nazkizun orai bertan, guztietarik eta bakarka atera daitezken onurak.

Joko batzuen argirat ematea, izandu da ene asmoa, nornai jostatzeke gai izan daitezen, iñori miñik egin gabe ez ariman eta ez gorputzan ere.

UNA VERSIÓN EUSKÉRICA DE CERVANTES

Ez gaude beti elizetan eta otoiztegietan eta ez beste lanaldietan ere, obere-
renak izanik ere. Jostatzeko orduak badire, arimaren asedetzeko; eta lekuak
ere zugatz-gerizak, iturriak eta loretegi apainduak daude.

Gauza bat esan nai datzuet, nonbaitik ipui oken irakurtzetik norbaitek
bere gogua loi baleza edo naikeri arro bat sortuarazi, leenago eskua moztu
nezake, argitarat eman baño.

Nere adina ez da bizi untaz beste bizitzarekin narrikan egoteko; berrogei
ta amabortz urtetan bederatziz eta eskutik irabazten ditut.

Baldintza horietan asi zen nere buruko lana eta hoyeriburuz nere leiak
hortaratzen nau.

Hortaz landara, uste dut eta ala da egia, kastillanoz ni naizela ipuigile
leena, beste guztiak izkuntza arrotzetik itzulikatuz ari direlako, nereak diotan
hauek, zinez nereak dira eta ez ebatsiak, nere burutik ateraia, nere lumatik
argitaratuak eta irarkolan moldatuak.

Bizitzen banaiz, ezkeintzen dazkitzut «TRABAJOS DE PERSILES» dei-
tua, Heliodoro delako batekin negurtu daitekena, baldin bere ausardiaren-
gatik ez bada buru autsirik ateratzen.

Leenik, ikusiko dituzu andituak «D. QUIJOTE»-ren gertakariak eta
«Sancho Panza»-ren ateraldiak eta gero «Semanas del Jardín» deituak.

Asko agintzen dutala nere indarraren-dako, ! baño naimenaren gutziak,
nork neurtu?

Gauza bat adiarazi nai datzut; «CONDE DE LEMOS» jaun andiari zu-
zendu badazkiot, zerbeiten gatik izan dela.

Azkenik, Jainkoak begira zaitzala eta neri eman dezadala bear dutan
eroapena ez gaizki artzeko zembeit ergel-buru arroek, nigatik esango dutena.

